

ระเบียบโลกใหม่หลัง COVID ep.4 กับดักธูสิดีดิส

โดย Min Sen Concept 4 ตุลาคม 2563

เป็นเรื่องของอำนาจโลกที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านจากมหาอำนาจเก่า สู่มหาอำนาจใหม่ จากหนังสือ The History of the Peloponnesian War ของ Thucydides นักประวัติศาสตร์ยุคกรีกในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล และเข้าใจว่าทำไม สปาร์ตาดึงประกาศสงครามกับเอเธนส์ เพราะการผงาดขึ้นชิงอำนาจของเอเธนส์ สร้างความหวาดกลัวให้สปาร์ตา และเหตุการณ์อื่น ๆ ก็ตามมาหลายยุคสมัย เป็นปัญหาความตึงเครียดระหว่างประเทศ และสงครามเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และสะท้อนต่อการจัดระเบียบโลกใหม่ที่จะเปลี่ยนไป

ในยุคนี้เกิดจากการผงาดของจีน และการตกต่ำของสหรัฐอเมริกา และคนที่จุดประกายเรื่องนี้ขึ้นมา คือ Graham Allison ศาสตราจารย์ประจำ John F. Kennedy School of Government และอดีตผู้อำนวยการ Belfer Center for Science and International Affairs แห่ง Harvard University ความขัดแย้งนี้เริ่มตั้งแต่ 2015 ที่ประธานาธิบดี Barack Obama และประธานาธิบดีสีจิ้นผิงของจีน ได้สนทนากันเรื่อง กับดักธูสิดีดิส (Thucydides's Trap) เป็นเวลานาน แม้จะมีความตึงเครียดในเชิงโครงสร้างอันเกิดจากการผงาดขึ้นมาของจีน และต่างพยายามที่จะบริหารจัดการความเห็นต่าง โดยสีจิ้นผิงกล่าวว่า ถ้าหากว่ารัฐบาลมหาอำนาจตัดสินใจและคาดการณ์ทางยุทธศาสตร์ผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง พวกเขา ก็อาจจะสร้างกับดักดังกล่าวขึ้นมาให้แก่ตนเอง และ Obama ก็เห็นด้วยการเกิดสงครามนั้น Graham Allison เขียนในบทความ "The Thucydides Trap: Are the US and China headed for War?" ในวารสาร The Atlantic ในปี 2015 และในหนังสือ "Destined for War: Can American and China Escape Thucydides' Trap?" ในปี 2017 โดยข้อมูลทางสถิติเดิมประกอบด้วย

ช่วงเวลา	มหาอำนาจเดิม	มหาอำนาจใหม่	ผลลัพธ์
ปลายศตวรรษที่ 15	Portuguese	Spain	Peace
ช่วงแรกศตวรรษที่ 16	Spain	Hamburg	War
ศตวรรษที่ 16-17	Hamburg	Ottoman	War
ช่วงแรกศตวรรษที่ 17	Hamburg	Sweden	War
กลาง และปลาย ศตวรรษที่ 17	Dutch	England	War
ปลายศตวรรษ 17 กลางศตวรรษ 18	France	United Kingdom	War
กลางศตวรรษ 19	United Kingdom	France	War
กลางศตวรรษที่ 19	United Kingdom	Russia	War
กลางศตวรรษที่ 19	France	Germany	War
ปลายศตวรรษที่ 19 ต้นศตวรรษ 20	China and Russia	Japan	War
ต้นศตวรรษที่ 20	United Kingdom	USA	Peace
ต้นศตวรรษที่ 20	United Kingdom	Germany	War
กลางศตวรรษที่ 20	United Kingdom, Russia, France	Germany	War
กลางศตวรรษที่ 20	USA	Japan	War
1940-1980	USA	Russia	Peace
1990-2019	United Kingdom, France	Germany	Peace

การวิเคราะห์กับดักรุสดีดิส

การผงาดของอำนาจใหม่นั้นสร้างความหวาดกลัวให้แก่กลุ่มอำนาจเก่า ซึ่งถูกบีบให้จำต้องเข้าสู่สงคราม พวกเขามีความจำเป็น เพราะว่า ความกลัวว่ากลุ่มใหม่จะเพิ่มอำนาจตนมากขึ้น และอ้างถึงสงครามเกิดจากความจำเป็น มากกว่าความหวาดกลัว สิ่งที่ผลักดันมนุษย์หรือรัฐให้ตัดสินใจทำสงครามหรือสร้างสันติภาพนั้นมาจากความจำเป็น (necessity) ตามมาด้วยผลประโยชน์ (interest) ความหวาดกลัว (fear) และเกียรติ (Honor) ตามลำดับ

ใครคือคนที่รู้สึกถึงความจำเป็นดังกล่าว หรือใครที่จะตัดสินใจมีความจำเป็นในการทำสงคราม โดยรุสดีดิส เชื่อว่าการตัดสินใจทำสงครามหรือสันติภาพนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ใช่โชคชะตา มนุษย์ต่างหากที่เป็นผู้กำหนดชะตากรรมในมือของตนเอง มนุษย์อาจจะตกอยู่ในภาวะไร้เหตุผลของสงคราม เนื่องมาจากการตัดสินใจของมนุษย์เอง กล่าวคือ มนุษย์นั้น คิด คำนวณ ดังที่ รุสดีดิส กล่าวไว้ว่า ไม่มีผู้ใดถูกผลักดันเข้าสู่สงครามโดยไม่รู้ถึงผลลัพธ์ที่ตามมา และไม่มีผู้ใดจะถูกยับยั้งป้องปรามได้ด้วย ความหวาดกลัว หากเขาเชื่อเสียแล้วว่า จะได้มากกว่าเสีย สงครามปะทุขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งพิจารณาแล้วว่า ผลได้ที่คาดว่าจะได้รับมากกว่าความเสี่ยง และอีกฝ่ายหนึ่งตั้งมั่นยอมเผชิญความเสี่ยงแทนที่จะอดกลั้นต่อความเสียหายโดยตรงต่อผลประโยชน์ของเขา

ปัญหาความขัดแย้งนี้เริ่มจาก นโยบายต่างประเทศที่แข็งกร้าวของจีนตั้งแต่ช่วง คศ 2009 ที่เพิ่มขีดความสามารถและงบประมาณกลาโหม และกองทัพอย่างมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างกองทัพเรือและเรือดำน้ำที่เกาะ Hainan และการพัฒนาขีปนาวุธพิสัยใกล้และกลาง การสร้างเรือบรรทุกอากาศยานในทะเลจีนใต้ รวมถึงยุทธศาสตร์การต่อต้านการเข้ามาในพื้นที่ A2/AD (Anti Access/ Area Denial Strategy) ซึ่งไม่ให้กองกำลังทหารของสหรัฐเข้ามาในพื้นที่ และจำกัดประสิทธิภาพของ

ยุทธศาสตร์สหรัฐในเอเชียแปซิฟิก รวมถึงประกาศเขตผลประโยชน์หลัก (Core Interests) ของจีน ในเขตทะเลจีนใต้ นอกเหนือจาก ไต้หวัน ทิเบต และซินเจียง รวมถึงตั้งเขตป้องกันภัยทางอากาศ ADIZ (Air Defense Identification Zone) ในทะเลจีนตะวันออก โดยเฉพาะหมู่เกาะที่มีปัญหาทับซ้อน

และยุทธศาสตร์ที่ผู้นำสหรัฐ ที่มองว่าจีนเป็น ศัตรู และหวาดระแวงการผงาดขึ้นมาทางอำนาจของจีน สหรัฐจะดำเนินยุทธศาสตร์การสกัดกั้น และการเผชิญหน้า ซึ่งผลักดันให้เกิดความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจทั้งสอง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงประธานาธิบดี ก็ไม่เปลี่ยนแนวคิดที่จะต้านการขึ้นมาของจีน แต่ในช่วงที่ผ่านมาของประธานาธิบดี ทรัมป์ ทำให้เกิดความสับสนในบทบาทของสหรัฐในเวทีโลก ทั้งทางด้านการทหาร และเศรษฐกิจ ด้วยการถอนตัวจาก CPTPP การจะถอนตัวจากองค์การอนามัยโลก การถอนตัวจาก Paris Protocol ฯ ทำให้บทบาทการนำของสหรัฐตกต่ำอย่างชัดเจน และสร้างความไม่แน่นอนให้แก่พันธมิตรของสหรัฐ รวมถึงบทบาทของ COVID ที่เข้ามาเร่งกลไก ทำให้เกิดความกังวลในการแก้ปัญหาที่ยิ่งขึ้น แต่มนุษย์สามารถคิดคำนวณผิดพลาดได้ เพราะทัศนคติบางอย่างเอื้ออำนวยให้มนุษย์เลือกที่จะเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นความกล้าบ้าบิ่น ความละโมภ แรงปรารถนา หรือความหวัง ความละโมภเกิดจากความอหังการ (Hubris) เพราะความเชื่อมั่นในอำนาจมากจนเกินไป ขณะที่ความหวังตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า โชคจะช่วย ซึ่งบางครั้งอาจจะผลักดันให้มนุษย์หรือรัฐเสี่ยงที่จะใช้กำลังตัดสิน โดยประเมินกำลังของตนสูงเกินจริง และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ใหญ่หลวงกว่านั้น เช่น เสรีภาพ หรือความเที่ยงธรรม

ติดตามเนื้อหาอื่นเพิ่มเติมได้จาก www.minsenconcept.com